

Ingezonden stuk.*Aan het bestuur van de Chr. school te Smilde.*

Acht het bestuur, met het oog op het klimmend getal leerlingen, den tijd niet aangebroken, dat het hulppersoneel worden uitgebreid? Het ligt toch zeker in de bedoeling van het bestuur voldoende onderwijs te geven.

Daar door voldoende onderwijs het doel alleen kan bereikt worden, dat men zich voorstelt, mag tegen het middel niet worden opgezien.

Het *middel* en *niet de etiquette* geneest den patiënt.

Smilde, 17 Juni 1885.

A.Z.

Ingezonden stuk.*Den wel edelen heer J. NIERSTRASZ te Hijkersmilde.*

Weleer, waarde heer! schreef men, waar het beginselen gold, maar al te veel met het doel om elkander te raken. Of dit tegenwoordig nog niet gebeurt, zou ik niet durven ontkennen, doch in de zaak, waarover wij een en andermaal van gedachten wisselden, is dit, voor zoover ik kan nagaan, niet het geval. Wij behandelen de stof om de zaak, welke wij, elk op zijn standpunt, voorstaan. Dit is noodig vooraf gezegd te worden, omdat, zoo het schrijven eene personeele kwestie gold, ik mij aan verregaande nonchalance zou hebben schuldig gemaakt, door zóó lang te zwijgen. Nu wij wederzijds pleiten voor de beginselen, welke wij voorstaan, geldt ons schrijven dan ook eigenlijk het publiek. En dan ben ik het publiek de bekentenis schuldig, dat ik langen tijd aaneen veel drukte van buitengewonen aard heb gehad, waardoor mij niet zoozeer de tijd, als wel de gelegenheid, de noodige bestendigheid en daardoor de lust ontbrak, om onze correspondentie voort te zetten.

Dezer dagen evenwel een geestverwant uit Assen op de societeit sprekende, kreeg ik een aansporing om het werk weder op te vatten en u dezen derden zendbrief te schrijven.

Van mijn kant meen ik te hebben aangetoond, hoe bij het openbaar onderwijs eene godsdienstige basis tot opleiding in Christendeugd niet behoeft te ontbreken, - wat meer is, niet mag gemist worden. Met den vinger heb ik aangetoond: Alzóó betaamt het ons de Wet te vervullen.”

Nu geloof ik het recht te hebben om te vragen: “Kweekt het onderwijs, dat men – om twee partijen onder één hoed te vangen – de school met den bijbel noemt, meer dan de openbare Christelijke deugd?”

Voor kinderen, voor toekomstige staatsburgers, komt alles daarop aan. De versterking van het kerkelijk element is het eigenlijk doel der bijzondere scholen uwer richting, en van uw standpunt kan ik dat billijken, want de predikanten hebben over 't geheel genomen zoo weinig slag om met kinderen om te gaan en zoo bitter weinig lust daartoe, dat ze maar liever den schoolmeester, als van ouds, in 't gareel spannen, om datgene te doen wat des predikants is.

Maar met bescheidenheid de aandacht vestigende op hetgeen uwe partij blijkbaar als bijzaak beschouwt, mag ik toch wel eens vragen: “Munten de zoogenoemde Christelijke scholen uit door bevordering van Christelijke zin? Zijn de leerlingen dier scholen, meer dan die der openbare, bescheiden, ingetogen, eerlijk, nederig, dienstvaardig, - kortom braaf en oprecht?”

Wat de ondervinding mij daaromtrent leerde, strijdt ten eenenmalen met die onderstelling en dat, niettegenstaande ieder het recht heeft om zulk eene zedelijke-godsdienstige meerderheid bij de kinderen uwer scholen te verwachten. Bestaat zij niet, dan richt ik tot de voorstanders dier scholen de woorden van *Paulus*: “Al ware 't, dat ik de talen der menschen en der Engelen sprake, en de liefde niet had, zoo ware ik een klinkend metaal of luidende schel geworden,” Corinthen 13:1, en vooral de volgende verzen van dit kapittel!

Mist, hetgeen wij godsdienst noemen, den practischen, heiligenden invloed, zoo is die godsdienst inderdaad moreele grootspraak (indien al geen huichelarij), of, gelijk de Apostel het zoo schoon uitdrukt: “een klinkend metaal of luidende schel.”

Oordeel ik nu naar hetgeen daarvan is waar te nemen, dan zijn de leerlingen der bijzondere scholen volstrekt niet braver of Christelijker, en de bevolking over het geheel (ook die van uwe richting!) is van oordeel, dat die “Christelijke” leerlingen zich onderscheiden door woeste baldadigheid langs den weg, door razen, vechten en rapheid in den mond.

Of er door het volk wel zoo groote behoefte wordt gevoeld aan uw onderwijs, aan het onderwijs met den Bijbel – daaraan geloof ik te moeten twijfelen.

In het orgaan uwer richting, *de Standaard*, wordt wakker gezwetst over ‘het recht der ouders’, waar men bedoelt: ‘de woelziekte der drijvers’.

-vervolg op blad 1885h3b